

Frumvarp til laga

um starfsréttindi tannsmíða.

(Lagt fyrir Alþingi á 125. löggjafarþingi 1999–2000.)

1. gr.

Tannsmiðir með meistararéttindi geta á eigin ábyrgð smíðað og gert við tanngóma og tannparta og þá m.a. unnið við töku móta og mátun, enda séu ekki sjúklegar breytingar eða meðfæddir gallar í munni eða kjálka viðskiptavinar.

Ákvæði 1. mgr. haggja ekki rétti tannsmíða til annarra starfa í löggiltri iðngrein sinni. Þau haggja heldur ekki rétti tannlækna eða þeirra sem starfa undir handleiðslu og á ábyrgð tannlækna til að vinna við töku móta og mátun né áunnum réttindum þeirra samkvæmt ákvæðum eldri laga.

2. gr.

Brot, sem framin eru af ásetningi eða stórfelldu gáleysi gegn ákvæðum laga þessara, varða sektum nema þyngri refsing liggja við samkvæmt öðrum lögum.

Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

3. gr.

Iðnaðarráðherra skal með reglugerð setja nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. Þar skal hann kveða á um það með hvaða skilyrðum tannsmiðir skuli sækja námskeið til að geta öðlast starfsréttindi samkvæmt lögum þessum. Iðnaðarráðherra getur sett reglur um að hluti af starfi tannsmíða skv. 1. mgr. 1. gr. skuli unninn í samstarfi við tannlækni.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þetta, sem samið hefur verið í iðnaðarráðuneytinu, var lagt fyrir Alþingi á 122. löggjafarþingi 1997–98 og er endurflutt nú með vissum breytingum. Því er ætlað að tryggja rétt tannsmíða með meistararéttindi til að geta starfað sjálfstætt í grein sinni, sem er löggilt iðngrein, við smíði og viðgerðir á tanngómum og tannpörtum og þá unnið á eigin ábyrgð við töku móta og mátun til að geta sinnt starfi sínu.

Úr ágreiningi, sem verið hafði uppi um það hvort tannsmiðir hefðu heimild að lögum til að vinna í munnholi viðskiptavina sinna við töku móta og mátun, var leyst með dómi Hæstaréttar Íslands í máli nr. 52/1995 7. desember 1995. Með hliðsjón af atvinnufrelsisákvæði stjórnarskrárinnar taldi rétturinn, sem benti á að sérstök lög um starfsréttindi tannsmíða hefðu ekki verið sett, að 6. gr. laga nr. 38/1985, um tannlækningar, fæli í sér nægilega skýra takmörkun á atvinnufrelsi tannsmíða til þess að þeir gætu ekki unnið í munnholi manna í því skyni að setja í þá gervitennur eða tanngarða, með öðrum orðum tanngóma og tannparta.

Hafði rétturinn við túlkun sína á þessari grein tannlækningalaganna mið af þeirri staðreynd að frá 1929 hefðu tannlæknar með vissum undantekningum samkvæmt tannlækningalöggjöf haft einkarétt á því að taka mót og framkvæma mátun og ekkert í athugasemdum með löggjöf um tannlækningar eða ræðu heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra þar að lútandi á Alþingi, við meðferð frumvarps til gildandi laga, gæfi tilefni til að álíta að túlka bæri hin takmarkandi lagaákvæði öðruvísi. Taldi Hæstiréttur sig því ekki geta komist að annarri niðurstöðu að óbreyttum lögum. Í dómi héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-5483/1994 20. desember 1994 hafði hins vegar verið talið að takmörkun á atvinnufrelsi tannsmíðs að þessu leyti byggðist ekki á beinu og ótvíræðu lagaboði. Mismunandi niðurstöður dómstóla sýna að skiptar skoðanir hafa verið um túlkun ákvæða tannlækningalaga er snerta starfssvið tannsmíða.

Atvinnufrelsi skv. 75. gr. stjórnarskrárinnar má setja skorður með lögum, enda krefjist almannahagsmunir þess. Eigi verður þó annað séð en að það sé andstætt meginhugsun iðnaðarlaga, nr. 42/1978, að þeim sem hafa starfsréttindi í löggiltum iðngreinum á grundvelli þeirra sé í mikilvægum atriðum gert ókleift að sinna iðn sinni en tannsmíði hefur verið löggilt iðngrein frá því að menntamálaráðherra kvað á um það með setningu reglugerðar nr. 323/1972, sbr. nú síðast 2. gr. reglugerðar nr. 648/1999, um löggiltar iðngreinar. Í 8. gr. iðnaðarlaganna kemur fram að m.a. meistarar hafi rétt til iðnaðarstarfa í löggiltum iðngreinum og skv. 10. gr. laganna veitir meistarabréf meistara leyfi til að reka þá iðngrein er meistarabréf hans tekur til. Frumvarpi þessu er ætlað að bæta úr því að tannsmíðir, sem eru ekki heilbrigðisstétt, geti ekki að óbreyttum lögum sinnt mikilvægum þætti í starfi sínu á eigin ábyrgð en þurfi að treysta á aðra stétt, tannlækna, til að starfa samkvæmt iðnréttindum sínum.

Til að tannsmíðir geti samkvæmt framansögðu sinnt starfi sínu við smíði og viðgerðir á tanngómum og tannpörtum þykir sjálfsagt að þeir geti unnið við töku móta og mátun hjá viðskiptavinum. Er þá tekið tillit til eðlis þessa starfsþáttar sem tengist heilbrigði manna eins og reyndar aðrir þættir í störfum tannsmíða. Taka móta af munni viðskiptavinar er enda óhjákvæmilegur þáttur í smíði tanngóma (eða tannparta). Fer mótatakan í stuttu máli þannig fram að svokallaðri skeið með kvoðu (mátefni) er þrýst upp á tannstæði í munnholi og harðnar hún síðan. Tanngómurinn er svo smíðaður og mátaður í samvinnu við viðskiptavininn sem velur útlit og lögum tanna í samráði við tannsmíð. Mátefni það sem notað er til mótatökunnar er algerlega hættulaust og þrautreynt. Mátun á tanngómi er sem mótataka nauðsynlegur þáttur í tannsmíðinni.

Til stuðnings því að tannsmíðir geti unnið við mótatöku og mátun má benda á að undanþágur hafa tíðkast frá ákvæðum tannlækningalöggjafar um einkarétt tannlækna til að vinna í munnholi manna og tíðkast enn. Í 4. gr. laga nr. 7/1929, um tannlækningar, náðu undanþágurnar til lækna ef þeir sönnuðu fyrir heilbrigðisstjórninni að þeir hefðu aflað sér nægilegrar þekkingar í þessari grein. Með lögum nr. 34/1932 var dómismálaráðherra síðan heimilað, með samþykki landlæknis, að veita mönnum, er lokið höfðu tannsmíðanámi, leyfi til að setja gervitennur og tanngarða í menn í samráði við héraðslækni í þeim héruðum sem væru tannlæknilaus. Þessi heimild til handa ráðherra var afnumin með lögum nr. 62/1947, þó þannig að þeir sem fengið höfðu leyfi ráðherra skyldu halda því þar til ákvæði yrðu sett í lög um réttindi þeirra og skyldur en slík löggjöf hefur aldrei verið sett. Skv. 9. gr. gildandi laga nr. 38/1985, um tannlækningar, getur sérhæft aðstoðarfólk undir stjórn tannlækna (nú tanntæknar) sinnt þessum verkefnum. Á það skal og bent að í dönskum lögum um klíniska tannsmíði (lov om kliniske tandteknikere), nr. 100/1979, með síðari breytingum, hafa klínískir tannsmíðir svipaðan rétt til að vinna við töku móta og mátun og gert er ráð fyrir í frumvarpi þessu og er það ekki eina landið þar sem tannsmíðir mega vinna slík störf sjálfstætt.

Þá skal tekið fram að í ákvörðun samkeppnisráðs nr. 29/1997 var sú vinna við viðskiptavini, sem ráðið taldi þurfa að fara fram í tengslum við tannsmíðavinnu, talin falla undir samkeppnislög. Í ákvörðuninni var m.a. undirstrikuð sú meginregla samkeppnisréttar að allar hömlur á svigrúm manna í atvinnurekstri væru almennt til þess fallnar að draga úr samkeppni eða hafa skaðleg áhrif á samkeppni á tilteknum markaði. Þykir eðlilegt með hliðsjón af samkeppnislögum, nr. 8/1993, m.a. 1. gr. um markmið laganna og 17. gr. um skaðleg áhrif á samkeppni, að setja í lög ákvæði er leiði til aukinnar samkeppni á því sviði þjónustu er hér um ræðir, bæði milli tannlækna og tannsmíða og innbyrðis milli tannsmíða en í Tannsmíðafélagi Íslands voru 76 einstaklingar í árslok 1997 og í Sambandi íslenskra tannsmíðaverkstæðiseigenda um 20. Leiða má að því líkur að heimild til handa tannsmíðum, sem flestir eru með meistararéttindi, til að geta tekið mót og framkvæmt mátun muni leiða til lækkunar kostnaðar fyrir neytendur og sparnaðar hjá hinu opinbera. Þetta kemur og fram í framangreindri ákvörðun samkeppnisráðs en þar segir m.a. orðrétt: „Ekki er ástæða til að ætla annað en að samkeppni milli t.d. tannlækna og tannsmíða stuðli að lægra verði, hagkvæmni og betri þjónustu á sama hátt og í annarri atvinnustarfsemi.“

Frá 122. þingi hefur frumvarpi þessu verið breytt í nokkru. Breyting á 1. mgr. 1. gr. felur í sér að starfsréttindin miðist við meistarara í tannsmíði í stað tannsmíða. Jafnframt er nú kveðið á um það í 3. gr. að ráðherra sé skylt, ekki heimilt, að setja nánari ákvæði um framkvæmd laganna með reglugerð. Þar er honum skylt, ekki heimilt, að kveða á um með hvaða skilyrðum tannsmíðir skuli taka þátt í námskeiði til að geta öðlast starfsréttindi. Þá er bætt við í 3. gr. að iðnaðarráðherra geti sett reglur um að hluti af starfi tannsmíða skv. 1. mgr. 1. gr. skuli unninn í samstarfi við tannlækni en slíkt getur leitt til nokkurrar formlegrar takmörkunar á starfsheimild tannsmíða skv. 1. mgr. 1. gr. Í fylgiskjali I er gerður samanburður á námi tannsmíða á Íslandi og í Danmörku.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Auk þess sem vísað er til almennra athugasemda hér að framan skal tekið fram að í 1. mgr. þessarar greinar er fjallað um mikilvægan þátt í störfum tannsmíða, þ.e. smíði og viðgerðir á tanngómum (heilum tanngómum eða tannsettum) og tannpörtum (hlutum tanngóma, einni eða fleiri tönnum). Við það starf yrði unnið við töku móta af viðskiptavini og mátun góma eða tanna. Þykir eðlilegt að tannsmíðir, sem hafa meistararéttindi samkvæmt frumvarpi þessu, geti unnið öll þessi störf sjálfstætt, með öðrum orðum á eigin ábyrgð, en ekki undir handleiðslu og á ábyrgð annarra. Samkvæmt dómi Hæstaréttar Íslands um túlkun á 6. gr. laga nr. 38/1985, um tannlækningar, hefur tannsmíður ekki heimild nú til að starfa sjálfstætt í munnholi, þ.e. við mótatöku og mátun. Úr þeim heimildarskorti er ætlunin að bæta með sér-lögum um tannsmíði á grundvelli lagafrumvarps þessa. Samkvæmt 3. gr. frumvarpsins má þó þrengja starfssviðið með því að áskilja samstarf við tannlækna í ákveðnum tilvikum.

Þótt störf við mótatöku og mátun tengist heilbrigði manna skal ítrekað að þau þykja þó ekki þess eðlis að tannsmíðir með meistararéttindi geti ekki unnið þau sjálfstætt eins og önnur störf sem þeir vinna á grundvelli iðnaðarlaga í löggiltri starfsgrein sinni. Í þessu sambandi vísast til stuttrar lýsingar á störfunum í almennum athugasemdum. Benda má á þessu til stuðnings að samkvæmt dönskum lögum geta klínískir tannsmíðir þar í landi unnið við mótatöku og mátun á eigin ábyrgð. Þá má benda hér á undanþágu þá sem tíðkast hefur hér á landi í árána rás varðandi sérhæft aðstoðarfólk tannlækna sem telst til heilbrigðisstétta, andstætt tannsmíðum, en skv. 4. gr. laga nr. 24/1985, um starfsheiti og starfsréttindi heil-

brigðisstétta, starfa þær stéttir nú „ýmist á eigin ábyrgð eða undir handleiðslu og á ábyrgð læknis eða annars sérfræðings á viðkomandi sviði“, með öðrum orðum í vissum tilvikum á eigin ábyrgð samkvæmt lögnum, andstætt því sem var samkvæmt eldri lögum. Taka má fram að nám tannsmíða er lengra en nám sérhæfðs aðstoðarfólks tannlækna (tanntækna) og er nú fjögur ár en auk þess þarf meistaraskólanám og eins árs starf að auki undir stjórn meistara til að geta öðlast meistararéttindi í iðngreininni.

Í 1. mgr. er sleginn sá varnagli, eins og í dönsku lögnum um klíniska tannsmíði, að ekki séu sjúklegar breytingar eða meðfæddir gallar í munni eða kjálka viðskiptavinar. Gera má ráð fyrir að í þessum tilvikum vísi tannsmíðir viðskiptavinum sínum til heimilislækna eða annarra sérfræðinga, m.a. tannlækna, og afli jafnvel heilbrigðisvottorða í vafatilvikum áður en vinna hefst.

Í 1. mgr. er samkvæmt framangreindu gert ráð fyrir nauðsynlegri breytingu á íslenskri lög-gjöf til að tryggja að tannsmíðir með meistararéttindi geti með eðlilegum hætti sinnt mikilvægum störfum í löggiltri iðngrein sinni og atvinnufrelsi þeirra verði þannig tryggt. Sú hugsun kemur reyndar fram í 1. gr. samkeppnislaga, nr. 8/1993, þar sem segir að meginmarkmiði laganna um að efla virka samkeppni skuli m.a. ná með því að vinna gegn óhæfilegum hindrunum og takmörkunum á frelsi í atvinnurekstri.

Í 2. mgr. er kveðið á um að ákvæði 1. mgr. haggi ekki rétti tannsmíða til annarra starfa í löggiltri iðngrein sinni. Hér getur m.a. verið um að ræða smíði krónu og brúa en sú vinna tannsmíða hefur farið fram í samvinnu við tannlækna. Þá haggar málsgreinin ekki rétti tannlækna eða þeirra sem starfa undir handleiðslu og á ábyrgð tannlækna til að vinna við töku móta og mátun í munnholi né áunnum réttindum þeirra samkvæmt ákvæðum eldri laga. Sumir tannlæknar hafa jafnvel réttindi í tannsmíði á grundvelli iðnaðarlöggjafarinnar en ákvæða hennar þarf alltaf að gæta við tannsmíði.

Um 2. gr.

Í greininni eru ákvæði um refsingu við brotum á lögnum, svo og réttarfar.

Um 3. gr.

Í greininni er kveðið á um skyldu iðnaðarráðherra til að setja nánari ákvæði um framkvæmd laganna í reglugerð, ekki reglugerðarheimild eins og í frumvarpi á síðasta þingi.

Þá segir og að iðnaðarráðherra skuli, ekki geti, í reglugerð kveða á um með hvaða skilyrðum tannsmíðir skuli sækja námskeið til að geta öðlast starfsréttindi samkvæmt lögnum þessum og er gert ráð fyrir að það sé gert að höfðu samráði við menntamálaráðuneytið. Á slíkum námskeiðum gætu þeir tannsmíðir, sem það kysu, í anda laga um starfsmenntun í atvinnulífinu, svo og símenntunar, aukið verkunnáttu sína og hæfni og lært m.a. mótatöku og mátun sem yrði mjög lítill en nauðsynlegur þáttur í störfum þeirra tannsmíða með meistararéttindi er mundu smíða og gera við tanngóma og tannparta. Gert er ráð fyrir að menntun eða starfsreynsla sem aflað hefur verið, t.d. á grundvelli sjálfstæðs starfs samkvæmt samningi við Tryggingastofnun ríkisins, megi meta sem ígildi námskeiðs eða hluta þess. Gert er ráð fyrir að allir tannsmíðir geti sótt námskeiðin þótt meistararéttindi séu skilyrði fyrir veitingu starfsréttinda í kjölfar þeirra.

Bætt er við frá síðasta frumvarpi að iðnaðarráðherra geti sett reglur um að hluti af starfi tannsmíða skv. 1. mgr. 1. gr. skuli unninn í samstarfi við tannlækni. Eins og segir í lok almennra athugasemda getur slíkt leitt til nokkurrar formlegrar takmörkunar á starfsréttindum tannsmíða með meistararéttindi. Þetta er byggt á fyrirmynd í heimildarákvæði dönsku

laganna um klíníska tannsmíði og varðar fólk sem misst hefur hluta tanna en þó ekki allar. Í reyndinni yrði hins vegar samstarf með tannsmíð og tannlækni þegar viðskiptavinur væri með einhverjar tennur þótt ekki yrði mælt fyrir um slíkt samstarf.

Það yrði ákvörðunaratriði, t.d. að fenginni ráðgjöf danska klíníska tannsmíðaskólans, hversu mikið væri eðlilegt að kenna á viðkomandi námskeiði. Einhvern hluta kennslunnar gætu íslenskir aðilar innt af hendi, t.d. í meinafræði munnhols. Hugsanlega mætti síðar nota meistarakólann að einhverju leyti og jafnvel fleiri skóla hér á landi, t.d. skóla klínískra aðstoðarmanna tannlækna (tanntækna). Að lokum mundi nám í tannsmíðaskólanum hér á landi væntanlega taka einhverjum breytingum og bjóða upp á meira nám í klínískum greinum, þ.e. kröfur yrðu smám saman hertar en námið yrði blandað nám eins og nú er en ekki sundurgreint eins og í Danmörku.

Námskeið virðist duga til að leysa núverandi vanda og ætti að nægja. Hér má hafa í huga að íslenskir meistara í tannsmíðum með langt nám og góða reynslu að baki eiga auðveldlega að geta á skömmum tíma lært það sem til þarf um mótatöku og mátun, samskipti við viðskiptavini og fleira sem skiptir máli, t.d. meinafræði munnhols, þannig að ekki getur talist raunhæft að miða tímafjölda við nám í ákveðnum klínískum námsgreinum í Danmörku og þá nám ungra og lítt þjálfaðra nemenda. Þá má nefna að í lögunum um klíníska tannsmíði í Danmörku 1979 var gert ráð fyrir að tannsmíðir þar í landi gætu með vissum skilyrðum öðlast réttindi til að starfa við klíníska tannsmíði með miklum mun auðveldari hætti en felst í náminu í klíníska tannsmíðaskólanum þar í landi. Jafnframt má nefna að í iðngreinum hér á landi hafa starfandi iðnaðarmenn iðulega mislangt nám að baki þar eð þeir eldri halda áunnum réttindum sínum þegar kröfur eru hertar, t.d. í löggjöf.

Varðandi starfsréttindanámskeiðið hefur verið haft samband við skóla fyrir klíníska tannsmíði í tannlæknaskóla Árósháskóla. Voru skólanum veittar upplýsingar um samanburð á námi tannsmíða á Íslandi og í Danmörku á grundvelli nefndarstarfs hér á landi ásamt töflu um tímafjölda í einstökum greinum, svo og veittar viðbótarupplýsingar og spurt ýmissa spurninga, m.a. hvort 100 eða 200 tímar dygðu eða jafnvel hvort námskeið dygði alls ekki að mati Dana.

Í svari danska skólans, sbr. fylgiskjal II, var að finna tillögu um réttindanámskeið fyrir tannsmíði á Íslandi. Tillöguna vann Helga Largren, tannlæknir við skólann, sem sér um kennslu í klínískum tannsmíðum en þær snúa að samskiptum við viðskiptavini.

Tillagan byggðist á danskri áætlun um námskeið sem samþykkt var 1985 af dönskum stjórnvöldum, m.a. menntamálaráðuneytinu, nánar tiltekið námskeið sem veita átti starfandi tannsmíðum sömu starfsréttindi og nýskólagengnum klínískum tannsmíðum þar í landi.

Í tillögunni er gert ráð fyrir námskeiði með alls 133 tímum fyrir íslenska tannsmíði. Námskeið yrði sem hér segir:

Fræðilegur hluti:

bitfræði	8 tímar
tannskemmdir	4 tímar
meinafræði munnhols	6 tímar
tannholdsfræði	4 tímar
tannsmíði	44 tímar
	68 tímar

Klínískur hluti (samskipti við viðskiptavini), m.a. verkstæðisvinna:

1 heilgómur fyrir efri góm og neðri góm	20 tímar
1 eftirgerðargómur annaðhvort fyrir efri góm eða neðri góm	15 tímar
1 partgómur fyrir efri góm	15 tímar
1 partgómur fyrir neðri góm	15 tímar
	65 tímar

Gert er ráð fyrir að námskeið yrði haldið á Íslandi og kæmu þá tveir frá danska skólanum hingað (miðað við sjö eða færri á námskeiðinu) en einnig er gefinn kostur á að íslenskir tannsmiðir fari á mánaðarnámskeið í danska skólanum.

Í gögnum kemur fram að gengið sé út frá fullnægjandi tímasókn í fræðilega hlutanum en fullnægjandi færni í klíníska hlutanum. Reynist einhverju áfátt er jafnvel möguleiki á framlingingu eða framhaldskennslu.

Danir leystu starfsréttindavandamál sín 1985 með þessum hætti þannig að segja mætti að við gerðum ekki minni kröfur en Danir, miðað við sambærilegar aðstæður, ef við færum að á sama hátt nú hér á landi, jafnvel meiri kröfur miðað við ákvæði dönsku laganna frá 1979.

Framangreind tillaga hefur verið borin undir menntamálaráðuneytið og gerir það ekki atugasemdir við umfang námskeiðsins sem stæði öllum tannsmiðum til boða.

Um 4. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringar.

Fylgiskjal I.

Samanburður á námi tannsmiða á Íslandi og í Danmörku.

Sumarið 1998 var tekin saman sérstök samanburðartafla þar sem fram kemur hvaða greinar eru kenndar í löndunum tveimur og hversu mikið í hverri grein.

Fram kemur að miðað við réttindi til að starfa sjálfstætt samkvæmt tannsmiðafrumvarpinu, sem lagt var fram á síðasta þingi, hefði tannsmiður á Íslandi að baki tæpra 5.000 tíma nám í tannsmíði sem sveinn en um 7.200 tíma sem meistari. Síðustu tíu árin hafa tannsmiðanemar á Íslandi verið með stúdentspróf sem undirstöðumenntun og bætir það að vissu leyti við tímafjöldann en er þó ekki tekið inn í tölurnar hér. Klínískur tannsmiður í Danmörku, sem starfar undir stjórn annars, hefur hins vegar að baki samtals í almennri og klínískri tannsmíði þar í landi rösklega 4.700 tíma nám (miðað við tveggja ára nám í almennri tannsmíði og að viðkomandi sé 20 ára eða eldri í upphafi náms). Sjálfstætt starfandi klínískur tannsmiður í Danmörku hefur hins vegar að baki um 6.200 tíma samtals samkvæmt sömu forsendum. Sé miðað við tveggja og hálfis árs nám í almennri tannsmíði í Danmörku, þ.e. ef nám byrjar í kjölfar grunnskóla, hækka tölurnar þar og verða rösklega 5.400 tímar og um 6.900 tímar. Ef nám í tannsmíði er hafið í báðum löndunum við 20 ára aldur er samkvæmt þessu ljóst að tannsmiðameistari á Íslandi hefur talsvert fleiri tíma að baki við tannsmiðanám en meistari í Danmörku, um 7.200 tíma, miðað við rösklega 4.700 tíma nám í Danmörku ef klíníski tannsmiðurinn starfar þar undir stjórn annars en um 6.200 tíma ef hann starfar þar sjálfstætt.

Hins vegar er samsetning kennslugreina nokkuð mismunandi sem stafar fyrst og fremst af því að í Danmörku klofnar námið eftir almenna tannsmíðaskólann í tvo skóla, klíniska tannsmíðaskólann og skóla þar sem krónu- og brúargerð er kennd. Klínískur tannsmiður í Danmörku hefur að baki mun meira nám en íslenskur meistari í klínískum greinum sem snúa að samskiptum við viðskiptavin, m.a. vinnu í munnholi. Þannig er kennslugreinin forvinna vegna tannsmíði á klíník (stofu), svo og sá hluti kennslugreinarinnar tannsmíði á klíník þar sem ekki er sinnt eiginlegri tannsmíði, ekki kennd íslenskum tannsmiðum. Í báðum þessum tilvikum er kennt að annast viðskiptavin og m.a. taka mót og máta þau. Þá er kennt að bóka viðskiptavin og því um líkt. Meinafræði munnhols og nokkrar smærri greinar, t.d. tannholdsfræði, eru heldur ekki kenndar íslenskum tannsmiðum. Hins vegar eru íslenskir tannsmiðir með mun meira nám í einni klínískri grein, bitfræði. Í líf- og læknisfræðilegum grunngreinum hafa íslenskir tannsmiðir mun meira nám að baki almennt en klínískir tannsmiðir í Danmörku stunda þó meira nám í ýmsum smærri greinum og sumar þeirra eru jafnvel ekki kenndar í íslenska tannsmíðaskólanum, t.d. lífeðlisfræði, en að einhverju leyti eru slíkar greinar hins vegar kenndar hér á landi í framhaldsnámi. Nokkuð er þó kennt í líffærafræði í tannsmíðaskólanum hér og í einni þessara líf- og læknisfræðilegu grunngreina er kennslan miklu meiri á Íslandi, þ.e. í formfræði tanna. Á hinn bóginn hefur tannsmíðameistari á Íslandi að baki mun lengra nám í krónu- og brúargerð en klínískur tannsmiður í Danmörku og hefur einnig lært nokkuð um t.d. tannréttingar.

Taka má fram að í íslenska meistaraskólanum eru kenndar ýmsar greinar sem eru ekki í danska náminu og má þar nefna greinar sem tengjast stjórnun, reikningsskilum, tölvunotkun og því um líku. Eftir er að bæta við valgreinum í meistaraskólanum hér á landi og faggreinum þannig að meistaraskólanámið á eftir að aukast hér á landi.

Samanburðurinn leiðir í stuttu máli samkvæmt þessu til þeirrar niðurstöðu að íslenskir tannsmíðameistarar hafa mun fleiri námstíma að baki en klínískir tannsmiðir í Danmörku. Íslensku meistarana skortir kennslu í nokkrum klínískum greinum og jafnvel einhverjum líf- og læknisfræðilegum grunngreinum. Þeir hafi hins vegar að baki meira nám í mikilvægri klínískri grein, bitfræðinni, og miklu meira nám í einni líf- og læknisfræðilegri grunngrein, formfræði tanna, auk þess sem þeir hafa mun meira nám að baki við smíði krónu og brúa, hafa lært meira í ýmsum stjórnunar- og rekstrargreinum í meistaraskólanum og taka verður tillit til þess að þeir hafa lært fyrir stúdentspróf frá menntaskóla eða fjölbrautaskóla ýmislegt sem tengist náminu og ekki er talið með í þessum samanburði. Þá hafa íslenskir tannsmíðameistarar tvö starfsár að baki sem hluta af námi í stað eins hjá klínískum tannsmiðum sem starfa sjálfstætt í Danmörku, annað árið til að geta öðlast sveinspróf og hitt árið til að geta fengið meistararéttindi, og hefur þetta áhrif á tímafjöldann á Íslandi. Þeir hafa einnig oft mikla starfsreynslu að baki að námi loknu. Starfsreynsluna verður að meta þegar metið verður hvort þeir fái réttindi til að taka mót í munnholi og máta þau og geti þannig starfað sjálfstætt, án milligöngu tannlækna. Þess má geta að ýmsir tannsmiðir hafa starfað á klíník (stofu) með tannlæknum og öðlast þar reynslu og einhverjir jafnvel starfað sem aðstoðarmenn tannlækna (tanntæknar) og þá m.a. tekið mót.

Hér að framan er um að ræða samanburð á námi tannsmíða á Íslandi og Danmörku eins og það er nú. Mikilvægt er að hafa í huga, eins og fram kemur í athugasemdum við 3. gr. frumvarpsins, að í lögnum um klíniska tannsmíði í Danmörku 1979 var gert ráð fyrir að starfandi tannsmiðir þar í landi gætu með vissum skilyrðum öðlast réttindi til að starfa við klíniska tannsmíði með miklum mun auðveldari hætti en fólst í náminu í klíniska tannsmíðaskólanum þar í landi. Þeir þurftu með öðrum orðum ekki að bæta við sig námi í

öllum þeim umframtímum sem kenndir voru í sumum kennslugreinum í skólanum. Ekki sýnist þörf á að gera strangari kröfur til íslenskra tannsmiða en gerðar voru til dönsku tannsmiðanna á þeim tíma er þeir fengu viðbótarstarfsréttindi að lögum, þ.e. með því að nota annan samanburðargrundvöll og benda eingöngu á það sem vantar á nám í einstökum námsgreinum. Jafnframt má ítreka að í iðngreinum hér á landi hafa starfandi iðnaðarmenn iðulega mislangt nám að baki þar eð þeir eldri halda áunnum réttindum sínum þegar kröfur eru hertar, t.d. í löggjöf.

Hér má einnig vísa til niðurlags athugasemda við 3. gr. frumvarpsins varðandi tillögu skóla fyrir klíniska tannsmiði í tannlæknaskóla Árósháskóla um réttindanámskeið fyrir íslenska tannsmiði.

Fylgiskjal II.

Bréf Tannlæknaskólans – Árósháskóla til iðnaðarráðuneytisins. (9. október 1998.)

Hjálagt sendist svar við erindi yðar frá 26. september 1998 varðandi tillögu um réttindanámskeið fyrir tannsmiði á Íslandi. Tillöguna vann Helga Largren, deildartannlæknir í klínískri tannsmiðakennslu.

Tillagan byggir á námskeiðsáætlun sem heilbrigðisstjórnin og menntamálaráðuneytið í Danmörku samþykktu árið 1985 þar sem fjallað var um var sérstaklega tilsníðið námskeið til að starfandi tannsmiðir gætu staðið jafnfætis nýútskrifuðum klínískum tannsmiðum með tilliti til þess að fá réttindi.

Það er forsenda fyrir því að fá vottorð um menntun að námskeiðinu sé lokið með fullnægjandi hætti.

Við sendum tillöguna íslenska iðnaðarráðuneytinu til frekari meðferðar. Ef áætlunin verður samþykkt og þess er óskað að hafa kennara frá skólanum í Árósum á námskeiðinu þarf að gera fjárhagsáætlun eftir reglum Árósháskóla um þá starfsemi sem skilar tekjum.

Virðingarfyllst,

Bodil Birn
skólastjóri.

Fylgiskjal:

Áætlanir og bréfaskriftir
við menntamálaráðuneytið í Danmörku
1984–1985 sendast í bréfi.

Skóli fyrir tanntækna, tannfræðinga og klíniska tannsmiði
Tannlæknaskólanum – Árósháskóla

9. október 1998

Tillaga um réttindanámskeið fyrir tannsmiði á Íslandi.

Fræðilegur hluti.

Bitfræði	8 tímar
Tannskemmdir	4 tímar
Meinafræði munnhols	6 tímar
Tannholdsfræði	4 tímar
Tannsmíði	44 tímar
Alls	68 tímar

Klínískur hluti (m.a. verkstæðisvinna).

1 heilgómur fyrir efri góm og neðri góm	20 tímar
1 eftirgerðargómur annaðhvort fyrir efri góm eða neðri góm	15 tímar
1 partgómur fyrir efri góm	15 tímar
1 partgómur fyrir neðri góm	15 tímar
Alls	65 tímar

Námskeiðið tekur um fjórar vikur. Annaðhvort getur Lone Nyhuus, deildartannlæknir frá tannsmíða- og bitfræðideild, og undirrituð komið til Íslands og haldið námskeiðið, hugsanlega í samvinnu við Tannlæknaskólann á Íslandi, eða íslensku tannsmiðirnir geta komið til Danmerkur þar sem unnt er að halda námskeiðið í Tannlæknaskólanum í Árósum.

Virðingarfyllst,

Helga Largren, deildartannlæknir í klínískri tannsmíðakennslu.

Fylgiskjal III.

*Fjármálaráðuneyti,
fjárlagaskrifstofa:*

Umsögn um frumvarp til laga um starfsréttindi tannsmíða.

Tilgangur frumvarpsins er að tryggja rétt tannsmíða með meistararéttindi til að geta starfað sjálfstætt að grein sinni, sem er löggilt iðngrein, og þá unnið á eigin ábyrgð við töku móta og mátun þeirra.

Í 3. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir að ráðherra setji reglur um framkvæmd laganna, þar á meðal um skilyrði um námskeið sem tannsmíðir skulu sækja til að öðlast starfsréttindi samkvæmt lögunum. Í athugasemd við greinina er gerð grein fyrir tillögu um 133 tíma starfsréttindanámskeið sem halda mætti hér á landi eða í Danmörku. Áætlað er að kostnaður við námskeið geti verið á bilinu 2–4 m.kr. eftir fjölda þátttakenda og námskeiðsstað. Gera verður ráð fyrir að kostnaðurinn skiptist milli ríkisins og þátttakenda. Verði frumvarpið að lögum má ætla að það leiði til sparnaðar hjá almenningi og hjá Tryggingastofnun ríkisins sem greiddi á síðasta ári um 40 m.kr. vegna tannsmíða þótt ekki séu forsendur til að áætla fjárhæðir í því sambandi.